

Planprogram: Helse- og omsorgsplan 2024-2034

Plánaprográmma: Varrisvuodá - ja dorvoplána 2024-2034

:

Vedtatt forslag høring/offentlig ettersyn:
Formannskapet 28.11.23 sak 154/22

Vedtatt:
Kommunestyret 24.05.23, sak 33/23

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn og formål med helse og omsorgsplanen	3
1.2 Hva er en kommunedelplan?	3
2. Dagens situasjon og utfordringsbildet	5
3. Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov	6
3.1 Utredningsbehov	6
4. Fokusområde for planen	7
4.1 Overordnet visjon og fokusområdene i Kommuneplanens samfunnsdel	7
5. Organisering av planprosessen	8
5.1 Medvirkning	8
5.2 Informasjon	9
5.3 Fremdriftsplan	10
6. Rammer og føringer for planarbeidet	10
6.1 Sentrale føringer	11
6.2 Regionale føringer	11
6.3 Lokale føringer	11

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og formål med helse og omsorgsplanen

Kommunestyret har i møte 9. desember 2020, sak KST 161/20, vedtatt Kommunal planstrategi 2020-2024. Planstrategien hjemler utarbeidelse av ny Helse- og omsorgsplan. Planen skal utarbeides som kommunedelplan etter prosesskravene i Plan- og bygningsloven (PBL).

For å møte nåværende og framtidige utfordringer ble det vedtatt at det skal utarbeides en helhetlig helse- og omsorgsplan. Planen vil være retningsgivende for helse- og omsorgssektoren og inneholde flere underplaner/temaplaner, blant annet Demensplan, Plan for psykisk helsevern og rus og Plan for habilitering og rehabilitering.

1.2 Hva er en kommunedelplan?

En kommunedelplan er en overordnet plan, men på et noe mer detaljert nivå enn kommuneplanen. Kommunedelplaner dekker enten en geografisk del av kommunen eller en bestemt enhet, sektor og tema.

Kommunedelplanen for helse, - omsorg og velferd vil omhandle hele befolkningen, «fra vugge til grav». Planen skal vise mål og strategier for å sikre god forebygging, helse-, omsorg- og velferdstjenester for innbyggerne. Planen skal også sikre at målene i kommuneplanens samfunnsdel, samt nasjonale og regionale føringer følges opp.

Planen vil være retningsgivende for helse- og omsorgssektoren, herunder også forebyggende og folkehelse, og viktig i utarbeidelsen av temaplanene som planlegges ferdigstilt ila 2023-2026;

- Demensplan:

Målet med temaplanen er å skape et mer demensvennlig samfunn. Temaplanen vil inneholde satsningsområdene koordinerte tjenester, informasjon, dagaktivitet og pårørendeskole. Planen vil også ha fokus på ivaretagelse av familier og pårørende, herunder spesielt fokus på tidlig demens og barn som pårørende. Planen er under utarbeidelse og er planlagt ferdigstilt desember 2023.

- Plan for psykisk helsevern og rus:

Temaplanen vil ta for seg utfordringsbildet som gjelder i forhold til problematikken rundt psykisk helsevern og rus i Tjeldsund kommune. Dette i henhold til nasjonale faglige retningslinjer sett opp mot lokale forhold. Planen vil også ta for seg det forebyggende arbeidet som starter blant barn og unge og som starter allerede i svangerskapet. Planen er ikke påbegynt.

- Plan for habilitering og rehabilitering:

Temaplanen vil være en tjenesteovergripende og lovpålagt plan som dekker områdene habilitering og rehabilitering. Planen har som mål å styrke målgruppens muligheter til å leve et mest mulig aktivt og selvstendig liv. Friskliv for alle aldersgrupper vil være en sentral del av virkemidlene. Temaplanen må ses i sammenheng med andre planer, blant annet plan for psykisk helsevern og rus. Planen er ikke påbegynt.

- Strategisk plan for velferdsteknologi:

Temaplanen vil være viktig for å finne løsninger for hvordan velferdsteknologi kan tas i bruk i Tjeldsund. Velferdsteknologi vil være en viktig del av tjenesteytingen i helse- og omsorgssektoren for at mennesker skal kunne mestre å bo hjemme så lenge som mulig. Velferdsteknologi vil kunne være av betydning for innbyggere i alle aldersgrupper som har behov for bistand. Planen er i oppstartsfasen. Ikke satt tid for ferdigstilling.

- Leve hele livet:

«Leve hele livet» er en overordnet reform som skal innarbeides i kommunens planverk. Selv om reformen er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren skal reformen tas med som et overordnet hensyn i utarbeidelse av alle kommunale planer. Alle sektorer må bidra til at Tjeldsund kan skape et aldersvennlig samfunn. Temaplanen er vedtatt i kommunestyret 15.12.2021.

- Forebygge vold og overgrep i nære relasjoner:

Vold er alvorlig kriminalitet og vil kunne få store konsekvenser for de involverte. Målet med planen er å forebygge, avdekke og iverksette gode hjelpetiltak mot vold, slik at berørte får tilrettelagte og helhetlige tilbud. Vold og overgrep oppleves i alle aldersgrupper, alle sosiale lag, både i hjem, på institusjoner og ellers hvor man oppholder seg, og må dermed jobbes ned universelt. Planen er under utarbeidelse, og er planlagt ferdigstilt desember 2023.

- Idrett, friluftsliv og kultur:

Fokuset skal være hvordan Tjeldsund kommune skal utvikles med hensyn til møteplasser, anlegg, friluftsliv og gode kår for alle aldersgrupper. Fokus vil være å bidra til fysisk aktivitet, friskliv og gode møteplasser for å fremme god folkehelse i kommunen. Planen er under utarbeidelse og er planlagt ferdigstilt i 2023.

2. Dagens situasjon og utfordringsbildet

Etter kommunesammenslåingen har nye Tjeldsund kommune i overkant av 4200 innbyggere. Befolkningsframskrivninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at Tjeldsund kommune vil ha en svak befolkningsvekst frem mot 2050. Framskrivningen tilsier økning i antall eldre og en nedgang i antall yngre og yrkesaktive personer, og dette er forventet å øke frem mot 2050. Denne utviklingen ses også både på nasjonalt og europeisk hold. Utviklingen av befolknings sammensetning vil påvirke langsiktige strategier og veivalg for planleggingen i Tjeldsund kommune fremover.

Tjeldsund kommune ble en del av forvaltningsområde for samisk språk i 2020. Dette innebærer at samisk og norsk er likestilte språk. Innbyggere har rett til å bli betjent og få svar på samisk når de henvender seg til kommunen. Innlemmelsen i forvaltningsområdet bidrar til at det samiske perspektivet blir styrket i kommunen jf. ILO konvensjonen. Samiske interesser og medvirkning skal innarbeides som en naturlig del av kommunens virksomhet, herunder også helse og omsorgstjeneste.

Helse- og omsorgstjenestene i Tjeldsund kommune består i dag av hjemmetjenesten, fordelt på distriktene nord, midt og sør, to aldershjem og to sykehjem, ubemannede omsorgsboliger, lege- og psykologtjeneste, fysioterapi og ergoterapi, miljøtjenesten¹, Enhet forebygging² og Enhet kultur og folkehelse³. Tjeldsund kommune har i tillegg interkommunalt samarbeid med nabokommunene og Universitetssykehuset Nord-Norge.

Helse- og omsorgsplanen vil blant annet bygge på tall fra Folkehelseoversikten 2020 for Tjeldsund kommune. Oversikten viser at innbyggerne i kommune har høyere grad av uføretrygd og sosialhjelpsmottakere under 30 år og stort frafall fra videregående skole. I tillegg har vi økning i psykiske symptomer, overvekt og muskel og skjelett plager blant unge. Ungdom rapporterer også at de er mindre fornøyde med lokalmiljøet og mindre tro på et «lykkelig liv» sett opp mot landsgjennomsnittet. Ny Folkehelseoversikt vil fremlegges ila 2023, og nye Ungdata-tall kommer ila første halvdel av 2024. Planen vi ta hensyn til eventuelle endringer som framkommer i disse oversiktene.

Kommunen opplever i dag en økt etterspørsel etter institusjonsplasser og hjemmetjenester. Dette vil forsterke seg i årene som kommer, med bakgrunn i den økende aldrende befolkningen. Kommunen ser også en økt etterspørsel etter psykiske helse- og rustjenester, i ulike aldersgrupper, og det forventes at tjenesten må styrkes i framtiden på bakgrunn av ytterligere økt behov. Det er store avstander i Tjeldsund kommune og dette oppleves som utfordrende for mange. Spesielt helsetjenestene opplever det som utfordrende, til tross for at det er tilbud om skolehelsetjeneste på alle skolene og hjemmetjenesten er fordelt på ulike distrikter. Blant annet er det utfordrende med transport, for å få samlet de som har

---

¹ I miljøtjenesten inngår psykisk helsevern og rustjenesten, støttekontaktordningen, tilbud for avlastning for barn og ungdom, samt døgnubemannede boliger for funksjons- og utviklingshemmede og personer innenfor psykisk helsevern og rustjenesten.

² Enhet forebygging drifter svangerskapsomsorgen, helsestasjon, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom og reisevaksinerings. Enheten drifter også barneverntjenesten.

³ Enhet kultur og folkehelse jobber med lavterskel barne- og ungdomsarbeid, kultur- og folkehelsearbeid, bibliotek, frivillighetssentral, friskliv og utstyrssentral. Tjenestene omfatter også friluftsliv, idrettsanlegg, spillemidler, museum, Den kulturelle spaserstokken, støtteordninger, KS sitt nettverk for universell utforming m.m..

behov for det, eksempelvis hjemmeboende til felles aktiviteter og til tilbud som dagsenter for demens, barne- og ungdomstilbud ol.

Det må skje en betydelig styrking av hjemmetjenesten og kapasiteten på institusjonsplasser/sykehjemsplasser for å møte det økende behovet i framtiden, samt en organisering av transporttjenestetilbudet.

Tjeldsund kommune har i dag store utfordringer med å rekruttere fagpersonell innen helse og omsorgstjenesten. Kommunen opplever en økende konkurranse med nabokommuner og private institusjoner om arbeidskraft til helse- og omsorgssektoren. Det er i dag, og for fremtiden et stort behov for personell med kompetanse innenfor helse. Det vil videre være viktig å beholde og tilby kompetanseheving på nåværende personell samt rekruttere inn flere fagpersoner.

Helse- og omsorgsplanen vil ta for seg overnevnte situasjons- og utfordringsbilde. Det er også ønskelig med økt fokus på forebygging og rehabilitering, teknologiske hjelpemidler og ressurseffektive tiltak.

---

3. Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov

Vi planlegger for å redusere tilfeldigheter og for å unngå og basere vårt faglige arbeid på intuisjon når det er mulig å bygge på kunnskap. Planprosesser må bygges på kunnskap om faktiske forhold, hvilke prosesser som er i gang, hvordan ulike prosesser påvirker den situasjonen man ønsker å planlegge for, hvilke aktører som er involvert og hvilke interesser de har osv.

I planprosessen utarbeides det et kunnskapsgrunnlag, som skal beskrive situasjonen nå, utvikling, utfordringer og problemstillinger for helse-, omsorg- og velferdsområdet.

Kunnskapsgrunnlaget vil også kort oppsummere og beskrivelse av:

- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (Folkehelseoversikten); Folkehelseoversikten er et omfattende dokument som bygger på både kvalitativ og kvantitativ data. Oversikten beskriver blant annet helsetilstand og påvirkningsfaktorene, demografisk utvikling og utfordringene vi går i møte.
- Virksomhetsdata
- Demografiske konsekvenser
- Morgendagens utfordringer
- SWOT-analyse av kommunens helsetjeneste
- Tidligere medvirkning ved annet planarbeid

3.1 Utredningsbehov

Utredningsbehov handler om å innhente statistikk, fakta og analyser for å kunne ta avgjørelser basert på kunnskap. Dette gjelder spesielt for satsingsområdene for helse- og omsorg, og for de områdene hvor kommunen opplever utfordringer.

For å kunne gjøre gode beslutninger er det viktig med et godt kunnskapsgrunnlag. Offentlig tilgjengelig data vil bli brukt ved utarbeidelsen samt oversikt over nasjonale, regionale og lokale føringer for

planarbeidet. Blant kunnskapsgrunnlaget vil også lokal kunnskap og medvirkning være viktig. Der kunnskapsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig kan det også være nødvendig med tilleggsutredninger.

4. Fokusområde for planen

Som grunnlag for planen skal status, utfordringer og prognoser for framtidig tjenestebehov og investeringer synliggjøres. Med utgangspunkt i mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel konkretiseres mål for helse-, omsorg og velferdsområdet, og strategier defineres for hvordan sektoren skal arbeide for å nå disse målene.

Helse- og omsorgsplan vil følges opp og utdypes av temaplaner med tilhørende handlingsplaner. Disse er nærmere beskrevet i kapittel 1.2 *Hva er en kommunedelplan?*.

4.1 Overordnet visjon og fokusområdene i Kommuneplanens samfunnsdel

Tjeldsunds visjon er:

«Sammen skaper vi livskraftige samfunn som fremmer vekst, opplevelse og folkehelse»

For å jobbe mot denne visjonen er det pekt ut tre fokusområder fram mot 2034:

Bærekraftig utvikling av Tjeldsund: Utvikling av kommunen hvor folkehelse, opplevelse og vekst er en del av samfunnsutviklingen. Innenfor dette fokusområdet er det satt mål og strategier for hvordan Tjeldsund skal videreutvikles som attraktiv bostedskommune, og ha en variert boligsammensetning tilpasset ulike livsfaser. Kommunens innbyggere skal tilbys kvalitative og gode tjenester, spesielt viktig fokus er barn i barnehage og skole. Gode nærmiljø som er tilgjengelig for alle vil også være mål for en bærekraftig utvikling.

Næring og kompetanse: Tjeldsund skal ta del i den utviklingen som skjer i regionen. Utviklingen vil gi ringvirkninger til hele Tjeldsundsamfunnet. Innenfor dette fokusområdet er det satt mål og strategier for hvordan vi skal bli attraktive og konkurransedyktige. Kommunesenteret Evenskjer skal være et attraktivt regionalt handels- og servicesenter, mens det skal legges til rette for en bærekraftig landbruks (mangler noe her?). Kommunen må se på mulighet for å øke rekrutteringen for faglig kompetanse og se på mulighetene for å dra nytte av andre yrkesgrupper inn i tradisjonelle helsefagyrker.

Trygt og godt å bo og leve i Tjeldsund: Alle skal være del av et fellesskap og ha tilgang på ulike tjenestetilbud. Innenfor fokusområdet er det satt mål og strategier for hvordan vi skal utvikle et inkluderende kommunesamfunn. For å møte den demografisk utvikling og skape bærekraft over tid vil samhandling mellom generasjoner være med på å bidra til et godt lokalsamfunn.

5. Organisering av planprosessen

Arbeidet med helse- og omsorgsplanen vil blir gjort i en tverrfaglig gruppe, ledet av Rådgiver helse og beredskap. Andre medlemmer i gruppa Kommuneoverlegen, enhetsleder fra Helse- og omsorg, Enhetsleder enhet forebygging, Enhetsleder/konstituert enhetsleder miljøtjenesten, Enhetsleder kultur og folkehelse og Kommuneplanlegger. Rådgiver samisk forvaltningsområde var deltakende i starten av prosessen⁴. Planeier vil være Kommunestyret, Tjeldsund kommune.

Planen skal forankres politisk og skal ut på offentlig høring og ettersyn. Andre aktuelle instanser vil bli koblet på i arbeidsgrunnen ved behov.

Ved utarbeidelse av alle regionale og kommunale planer skal det som et ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet (jf. PBL §4-1). Planprogrammet er på mange måter en «plan for planen» ved at det skal gjøres rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning og behovet for utredninger. Hensikten er å legge til

---

rette for en åpen planprosess som sikrer bred og hensiktsmessig medvirkning og involvering fra alle berørte parter gjennom hele prosessen.

Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Høringsfrist skal være minimum seks uker.

5.1 Medvirkning

Medvirkning skal gi den enkelte mulighet til innflytelse i beslutningsprosessene. Kommunen skal lytte til alle innspill og vurdere dem. Det er kommunestyret som tar de avgjørende bestemmelser. Oversiktlige og forutsigbare planprosesser gir bedre medvirkningsmuligheter og kan bidra til at man finner de beste løsningene.

Politisk forankring i planarbeidet er viktig, og politikerne skal sikres mulighet til å gi innspill og til å sette seg inn i forslagene i planen før endelig behandling. Lovpålagte råd og Levekårsutvalget inviteres gruppevis til workshop for å komme med innspill til planen. Forslagene legges frem til orientering for Kommunestyret.

---

⁴ Stillingen er for tiden ikke besatt. Ved eventuell ny ansettelse vil funksjonen dras inn i arbeidet igjen.

Kommunen vil også gjennomføre folkemøter i de ulike bygdene for å legge frem hvor man er i prosessen og få innspill. Disse møtene vil gjennomføres i samarbeid med Arealplan og temaplan for Idrett, kultur og folkehelse.

Planforslaget vil ligge åpen for allmennheten på kommunens nettside, samt sendes til tillitsvalgte, verneombud og andre aktuelle høringsinstanser.

Medvirkningsprosesser vil ta utgangspunkt i lovkravet i PLB, § 5-1 og 5-2. Utover lovkravene vurderes temamøter med presentasjon av utfordringer og muligheter, og hvor det legges opp til dialog og innspill, herunder:

- Prosesser rettet mot grupper og organisasjoner, herunder workshop med Eldrerådet, Levekårsutvalget, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse og Ungdomsrådet
- Prosesser rettet mot tjenesteytere/fagpersonell; intervju/samtaler, workshop med enhetsledere, avdelingsledere og tillitsvalgte.
- Folkemøter i bygdesentrene

5.2 Informasjon

Det er viktig med god og tydelig informasjonsflyt for å danne grunnlaget for dialog og medvirkning, og bruk av digitale plattformer/sosiale medier er i så måte viktige verktøy. I prosessen ved utarbeidelse av planprogram og Helse- og omsorgsplan vil de viktigste plattformene ved formidling av prosessen og medvirkningsmuligheter være Tjeldsund kommunes hjemmeside og Facebookside. Det vil også være mulighet å få høringen utlevert

Det legges opp til løpende orientering og dialog med politiske utvalg og råd.

5.3 Fremdriftsplan

Det er lagt opp en fremdriftsplan med mål om politisk behandling av planforslaget i kommunestyret innen 30.04.2025

År	2022				2023												2024				
	Mnd.	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Utarbeide planprogram																					
Varsle planoppstart																					
Politisk behandling planprogram																					
Høring av planprogram offentlig ettersyn																					
Behandle innspill planprogram																					
Fastsetting av planprogram politisk (Kommunestyret)																					
Medvirkningsprosess																					
Utarbeide planforslag																					
Politisk behandling planforslag																					
Høring planforslag offentlig, samt råd og utvalg																					
Behandle innspill planforslag																					
Fastsetting av Helse- og omsorgsplanen politisk																					

6. Rammer og føringer for planarbeidet

Kommunenes tjenester innen helse og omsorg reguleres av mange lover og forskrifter. De mest sentrale lovene er:

- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven)
- Lov om helsepersonell mv. (helsepersonell-loven)

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging bygger på FNs 17 bærekraftsmål, og skal legges til grunn for all kommunal planlegging. I planleggingen forventes at de fire store utfordringene vektlegges:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape trygge samfunn for alle

6.1 Sentrale føringer

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging
- Meld. ST. 7 (2019-2020) Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023
- Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet
- Samhandlingsreformen (2008-2009)
- Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre
- Meld. St. 9 (2019-2020) Kvalitet og pasientsikkerhet 2018
- Kompetanseløftet 2025
- Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge
- Meld. St. 19 (2018-2019) Folkehelsemeldinga «Gode liv i eit trygt samfunn» (2018-2019)
- SINTEF: Er smått alltid godt i eldreomsorgen? (2016)
- Nasjonal strategi for frivillig arbeid på hele- og omsorgsfeltet (2015-2020)
- Mestre hele livet – regjeringens strategi for god psykisk helse (2017-2022)
- Meld.St.29 Morgendagens om sorg (2012-2013)
- Omsorg 2020 -Regjeringens plan for omsorgsfeltet (2015-2020)
- Demensplan 2020 – et mer demensvennlig samfunn
- Vi- de pårørende. Regjeringens pårørendestrategi og handlingsplan
- Prop. 15 S (2015-2016) Opptrappingsplan for rusfeltet (2016-2020)
- NOU 2019: 26 Rusreform – fra straff til hjelp

6.2 Regionale føringer

- Helsetjenester for eldre – plan for samhandling mellom Helse Nord og kommunene, 2019-2025
- Ishavserklæringen – partnerskaps erklæring mellom UNN og de 24 kommunene i deres nedslagsfelt – Troms og Ofoten Helsefellesskap

6.3 Lokale føringer

- Kommunal planstrategi Tjeldsund kommune 2020-2024
- Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034, Tjeldsund kommune
- Økonomiplan, Tjeldsund kommune
- Folkehelseoversikten – levekår og helse i Tjeldsund kommune
- Ungdata
- Interkommunale samarbeidsavtaler som omhandler helse- og omsorgstjenester